

Puugiseire Euroopas

Haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus (ECDC) koondab ELi liikmesriikide ja lähinaabermaade infot nakkushaiguste kohta. Kuna sääskede ja puukide hulgas leidub liike, kes kannavad inimese tervist ohustavaid haigustekitajaid, on võetud vaatluse alla ka nende liikide levik. Üleilmse kliimasoojenemise tõttu võib mitme probleemse liigi levikuala nihkuda ja üksiti levida haigused, mis seni on olnud mõnes piirkonnas tundmatud. Niisuguste liikide levikumuutusi on oluline pidevalt jälgida.

Tähelepanu all seitse puugiliiki

Korrapäraselt antakse ülevaateid seitsme puugiliigi levikust. Andmed tuginevad varem avaldatud allikatele ja riikide seireteabele. Tegu on esmatähtsate liikidega, kuna need kannavad mitut inimesele ohtlikku haigustekitajat; ühtlasi on liikide levikualad võrdlemisi ulatuslikud.

Võsapuuk (*Ixodes ricinus*) kevad 2023:

- liik on levinud
- sisse toodud
- eeldatavasti puudub
- liiki ei ole täheldatud
- seiret ei ole tehtud
- olek teadmata

Laanepuuk (*Ixodes persulcatus*)

Hyalomma marginatum

Hyalomma lusitanicum

Dermacentor reticulatus

Rhipicephalus sanguineus

Ornithodoros erraticus

Levinuimad puugahaigused

Euroopas võib puugihammustus inimesel põhjustada peamiselt kolme haigust: puukborrelioosi, puukentsefaliiti ja Krimmi-Kongo hemorraagilist palavikku. Vähem levinud on anaplasmoos, babesioos, riketsioosid, taastuvad ehk retsidiveeruvad palavikud.

Puukentsefaliit

Haigust põhjustab flaviviirus. Eristatakse kolme tüüpi: Lääne-Euroopa, Siberi ja Kaug-Ida alltüüp. Kõige rängemaid tervisehädaasid tekitab Kaug-Ida tüüpi viirus. Inimese nakavad põhiliselt võsa- ja laanepuuk. Parasiidi võib saada ka siis, kui tarbida nakatunud looma (nt kits, lehm) pastöriseerimata piima või piimasaadusi. Haigus inimeselt inimesele ei levi. Haiguse vastu saab ennast vaktsineerida.

Puukborrelioos ehk Lyme'i tõbi

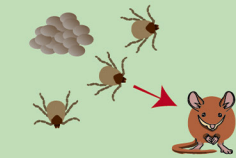
Puukborrelioosi tekitavad *Borrelia burgdorferi* (*sensu lato*) rühma kuuluvad bakterid, mida levitavad võsa- ja laanepuuk. Tegu on enim levinud puugahaigusega Euroopas. Puukborrelioosi vastu ei saa vaktsineerida.

Krimmi-Kongo hemorraagiline palavik

Selle viirusega nakatuvad inimesed üldjuhul *Hyalomma* perekonna puukide hammustuse tõttu, samuti on teada nakatumine puugi *Rhipicephalus* sp. kaudu. See viirushaigus on rohkem levinud Aafrikas, Lähis-Ida maades, Lääne-Hiinas, kuid ka Balkani maades, Krimmis ja Venemaal. Meile lähimates riikides on inimese haigestumisuhtumitest teatatud Hispaanias ja Bulgaarias. Võib levida inimeselt inimesele. Laialdaselt kättesaadavat vaktsiini ei ole.

Esimene arengujärk

Munadest kooruvad kuuejalgseid vastseid, kes toituvad väikeste näriliste verest

Teine arengujärk

Nümfid saavad oma veritoidu keskmistelt ja suurtelt loomadelt

Kolmas arengujärk

Täiskasvanud puugid kohtuvad peremeesloomal ja paarituvad; veritoitu saanud emane läheb munema

Puugi elutsükkel

Vastsed arenevad kaheksajalgseteks nümfideks, kui vaja, talvituvad

Nümfid arenevad emas- või isaspuugiks, vajaduse korral talvituvad

Emaspuuk muneb ja munad talvituvad

- Allikad:
1. Tervise Arengu Instituut, <https://tai.ee>
 2. Eesti terviseamet, <https://terviseamet.ee>
 3. Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC), <https://ecdc.europa.eu/en/tick-borne-diseases>

Haigustekitajate olemasolu korral kannavad nakkust ühtmoodi edasi nii täiskasvanud isendid kui ka vastsed ja nymfid!

Emane võsapuuk Foto: Urmas Tartes